

# Brexit: tektonski premiki v Evropi

Britanski 'ne' Evropski uniji je šokiral svet. Nova britanska premierka je oktobra napovedala, da naj bi se izstopna pogajanja začela najkasneje do marca 2017. Trenutno se kot najpogostejša scenarija britanskega izstopa omenjata dva: norveški in CETA Plus.

Ana Stanič

Britanski volivci so 23. junija letos z 51,9 % izglasovali izstop Velike Britanije iz EU. Skupaj je glasovalo več kot 30 milijonov ljudi. Rekordna 71,8-odstotna volilna udeležba je bila na glasovanju, ki se tiče celotnega Združenega kraljestva, najvišja po udeležbi na splošnih volitvah leta 1992. Brexit so s 53,4 % najbolj odločno podprli v Angliji, sledil je Wales, kjer je za izstop glasovalo 52,5 % volivcev. Škotska in Severna Irsko sta glasovali proti Brexitu – Škotska z 62 % proti, Severna Irsko pa s 55,8 %. Prva škotska ministrica **Nicola Sturgeon** je kmalu po zaključku glasovanja naznanila, da bo

50 pogodbe o delovanju Evropske unije (ang. *Treaty on the Functioning of the EU – TFEU*), ki je del lizbonske pogodbe. Zanimivost: do leta 2009 izrecna odločba za izstop iz EU sploh ni obstajala, odtlej pa je ta postopek opredeljen v lizbonski pogodbi, in sicer v členu 50. Ta narekuje, da bosta imeli EU in Velika Britanija dve leti časa za pogajanja o izstopnem sporazumu, ki jih bo na strani EU vodil Svet s preostalimi 27 članicami. Sporazum bosta morala potrditi tako kvalificirana večina teh članic, kot tudi Evropski Parlament.

## Norveška možnost pravno najpreprostejša, ni pa najverjetnejša

Norveško možnost kot najboljšo zagovarjajo tisti, ki so med kampanjo zagovarjali obstanek Združenega kraljestva znotraj EU. Za ta scenarij bi bilo potrebno spremeniti Sporazum o Evropskem gospodarskem prostoru (v nadaljevanju Sporazum EGP) tako, da bi ta odražal dejstvo, da je Združeno kraljestvo izstopilo iz EU in postalo država EFTA, kot so Norveška, Islandija in Liechtenstein. Z vidika priprave pravnih aktov je ta možnost najpreprostejša.

## Čeprav bi bilo norveško možnost mogoče izpogajati v zelenem roku dveh let, se britanska vlada trenutno bolj nagiba k prostotrgovinski možnosti CETA Plus.

glede na vidno naklonjenost Škotov EU, verjetno v prihodnosti ponovljen referendum o neodvisnosti Škotske, in sicer v primeru, da Škotski ne bo zagotovljen dostop do enotnega trga EU. Pojavili pa so se tudi posamezni pozivi k referendumu o združitvi Irske in Severne Irske.

Brexit bo imel precejšnje posledice za celotno Združeno kraljestvo, tako z vidika državne postavitve kot z vidika odnosov s preostalo EU ter svetom. Posledice, ki pa so težko predvidljive, bo seveda čutila cela Evropa.

Del pomislekov, ki jih vzbuja Brexit, se navezuje na dejstvo, da še ni jasno, kako naj bi, pravno gledano, izstop sploh potekal. Jasno je le, da bo postopek izstopa Združenega kraljestva urejal člen

## Britanija bo izstopila najkasneje marca 2019

V začetku oktobra je **Teresa May**, nova britanska premierka, jasno napovedala, da bo Britanija člen 50 sprožila najkasneje konec marca prihodnje leto. To pomeni, da bo Velika Britanija iz EU izstopila najkasneje marca 2019.

Vse od znanega izida referenduma poteka velika razprava o tem, kakšna bodo po Brexitu razmerja med EU in Veliko Britanijo. Med različnimi možnostmi je največ pozornosti namenjene dvema: po prvi naj bi bilo razmerje med EU in Veliko Britanijo podobno tistemu, kot ga ima z EU Norveška; po drugi pa bi bila razmerja podobna tistim, kot pri ravnokar izpogajanjem sporazumu med EU in Kanado.

Ključna prednost te možnosti je, da bi imelo Združeno kraljestvo dostop do enotnega trga EU. Obenem bi imelo možnost sklepanja prostotrgovinskih sporazumov z ne-EGP državami, saj EGP ni carinska unija. Finančne institucije bi obdržale pravico do opravljanja storitev kjerkoli v EGP, Velika Britanija pa bi lahko postavila svojo stopnjo DDV. Združeno kraljestvo ne bi bilo več zavezano k upoštevanju prava EU na področju kmetijstva, ribištva, obdavčenja, zunanje trgovine in valute, ker ta niso del prava EGP.

Glavna pomanjkljivost te možnosti z vidika tistih, ki so med kampanjo zagovarjali izstop, je, da bi Velika Britanija ostala zavezana k spoštovanju prava EU glede štirih svoboščin, vključno s pravico do prostega pretoka ljudi, konkurence, državne pomoči, energetike, varstva okolja, zaščite potrošnikov in javnih naročil. Imela bi le omejene pravice do posvetovanja pri sprejemanju pravnih

aktov s teh področij; prav tako bi morala prispevati v proračun EU.

Ključni razlog, da so mnogi glasovali za izstop, je bila zaskrbljenost nad imigracijami. Zagovorniki norveške možnosti so poudarjali, da bi se Združeno kraljestvo kot del EGP lahko sklicevalo na 112. člen Sporazuma EGP. Ta omogoča začasno omejitev pravice do prostega pretoka ljudi, kadar nastopijo »resne gospodarske, družbene ali okoljske okoliščine sektorске ali regionalne narave, ki bi utegnile trajati dlje časa«. **David Cameron** je pred referendumom zagotovil podobno zavoro v sili pri dostopu do nekaterih delavskih pravic migrantom iz EU. Ker to ni bilo dovolj, da bi se volivci nagnili na stran obstanka Velike Britanije v EU, si je težko predstavljati, da bi bila norveška različica politično sprejemljiva.

### Nad norveško možnostjo najmanj navdušeni Norvežani

Nedavno so podporniki norveškega scenarija pozivali k njegovemu sprejemu na kratek in srednji rok, da bi zmanjšali negotovost glede Brexita in odpravili tveganje, da v roku dveletnih pogajanj ne pride do sklenitve nikakršnega sporazuma. Zagovorniki te ideje med tistimi, ki so zagovarjali Brexit, pa trdijo, da bi njen kratko- in srednjeročni sprejem puščal Združenemu kraljestvu več časa, da izpogaja prostotrgovinske sporazume s članicami in nečlanicami EU. Za EU je najbolj sprejemljiva norveška možnost.

Zanimivo je, da je v začetku letošnjega avgusta Norveška nakazala, da bi utegnila Združenemu kraljestvu blokirati njegov 'sprejem' med članice EFTE. Kot kaže, je ta zaskrbljenost povezana z izgubo vpliva Norveške med članicami EFTE, če bi članica postala tudi Velika Britanija. Razmerje med velikostjo prebivalstva in gospodarstva Norveške na eni in Združenega kraljestva na drugi strani bi se namreč prevesilo v prid slednje.

Zaradi naštetih razlogov in dejstva, da je to edina možnost, za katero bi lahko rekli, da jo je gotovo možno izpogajati v dveletnem roku, je norveški scenarij



Britanski volivci so 23. junija letos z 51,9 % izglasovali izstop Velike Britanije iz EU.

eden od dveh najverjetnejših možnosti za izstop, o katerih trenutno razmišlja britanska vlada. Vendar pa se v luči nedavnih izjav premierke May zdi, da je ta možnost manj verjetna kot t. i. CETA plus oz. prostotrgovinska možnost.

### Scenarij CETA Plus trenutno prva izbira za Britance

CETA Plus je v tem trenutku za britansko vlado prva izbira. Ta predvideva sklenitev prostotrgovinskega sporazuma med Združenim kraljestvom in EU po zgledu sporazuma, ki ga je EU pravkar izpogajala s Kanado, ter – dodatno – sklenitev

o vzajemnem priznavanju so v aneksih vključeni k CETI.

Pomembno je, da CETA ne ureja vseh storitev, bistveno pa, da ne ureja finančnih storitev. Posledično finančne institucije iz Združenega kraljestva v skladu s podobnim sporazumom ne bi imele dostopa do evropskega trga. Dodatno CETA predvideva ohranitev dajatev za nekatere prehranske izdelke, kot so jajca in piščanci.

Glede na pomembno vlogo storitvenega sektorja v gospodarstvu Združene-

### Porazdelitev kvot, ki izhajajo iz sporazumov GATT in GATS, med EU in Veliko Britanijo bo vplivala tudi na slovenske izvoznike in uvoznike.

podobnih prostotrgovinskih sporazumov z drugimi ključnimi trgovinskimi partnerji.

Pogajanja o Celovitem gospodarskem in trgovinskem sporazumu (angl. *Comprehensive Economic and Trade Agreement*), bolj znanem kot CETA, so s Kanado trajala sedem let, a ta še vedno ni v veljavi. Skladno z določbami sporazuma bodo dajatve za prodajo industrijskega blaga med EU in Kanado odpravili v osmih letih po začetku veljavnosti. Sporazumi

ga kraljestva so zagovorniki CETA Plus možnosti predlagali prostotrgovinski sporazum z EU, ki bi vključeval tudi storitve. EU do danes pogojuje vsakršni sporazum o storitvah z Združenim kraljestvom z ohranitvijo prostega pretoka ljudi. In kar težko si je predstavljati, da bi glede tega vprašanja lahko prišlo do kompromisa.

Kot že rečeno, zagovorniki scenarija CETA Plus predvidevajo sklenitev prostotrgovinskih sporazumov z drugimi

FOTO: SHUTTERSTOCK

trgovinskimi partnerji, med drugim s Kitajsko, Indijo in Brazilijo. Glede na kompleksnost tovrstnih sporazumov pa ni verjetno, da bi se ti lahko izpogajali v roku dveh let, še posebej zato, ker EU s temi državami trenutno nima sklenjenih prostotrgovinskih sporazumov.

### EU ima z nečlanicami že sklenjenih več kot 50 prostotrgovinskih sporazumov

Vsekakor je potrebno pripomniti tudi, da ima EU trenutno sklenjenih več kot 50 prostotrgovinskih sporazumov z državami nečlanicami. Del pogajanj o izstopu bodo tako tudi razdelitve kvot po teh sporazumih med EU in Združenim kraljestvom. Potrebno bo pridobiti privolitve drugih držav strank prostotrgovinskih sporazumov – prvič, da se kvote, ki jih ima trenutno EU, porazdelijo med EU in Združenim kraljestvom, in

drugič, da se prostotrgovinski sporazumi uporabljajo v razmerjih med drugimi državami, strankami obstoječih sporazumov, in Združenim kraljestvom vse do zamenjave z novimi prostotrgovinskimi sporazumi.

Podobne razprave glede razdelitve kvot bosta morali EU in Velika Britanija opraviti tudi glede Splošnega sporazuma o carinah in trgovini (GATT) ter Splošnega sporazuma o trgovini s storitvami (GATS), saj so bile kvote v teh sporazumih z EU dogovorjene skupinsko. Porazdelitev teh kvot med EU in VB bo vplivala na izvoznike in uvoznike vseh držav članic, vključno s slovenskimi. Prav zaradi tega bodo morali biti izvozniki in uvozniki v Sloveniji pozorni, se vključevati v razprave ter si na ta način zagotoviti, da ne bo prišlo do škodljivih vplivov na njihove izvozne oz. uvozne trge.

Poleg morebitnega vpliva Brexita na slovenske finančne institucije, ki so prisotne v Veliki Britaniji, na podjetja, ki imajo tam svoje sedeže ali tam delujejo, ima Brexit že sedaj učinke na razprave znotraj EU, pa naj gre za reformo EU ali načrtovanje energetske politike in politik podnebnih sprememb. Brexit predstavlja tektonski premik in podjetja bi morala poiskati nasvete o tem, kako ga obrniti v svoj prid. ■

Ana Stanič je odvetnica v Veliki Britaniji in ustanoviteljica odvetniške pisarne E&A Law, ki je specializirana za mednarodno in EU pravo.

skaza  
smart plastic

## Spodbujamo podjetnost naših zaposlenih.

V 39 letih smo se v Skazi naučili, da uspeh pride le, če imaš jasno vizijo. Treba je biti drzen, pogumen, drugačen in iznajdljiv. Svet se hitro spreminja in na te spremembe se moramo odzvati tudi mi. Smo srednje veliki, a se po načinu dela brez težav postavimo ob bok velikim svetovnim podjetjem. V Skazi sledimo trendom in uvajamo start-upe, ki nam že danes omogočajo razvijanje idej, s katerimi bomo jutri konkurenčni na čedalje bolj neizprosнем trgu.

Ideje iščemo tako zunaj podjetja kot tudi v njem in jih shranjujemo v naši Banki idej, ki je bazen priložnosti za črpanje novih poslovnih akcij in produktov, tudi za naši blagovni znamki C! Cuisine in Organko. V njej so tudi ideje s Hackathona in Business Hiva, mednarodnih projektov, kjer sodelujemo s



študenti. Za naše zaposlene smo poleg drugih izobraževanj organizirali delavnice o izdelovanju poslovnih modelov za nove izdelke (business canvas model). Vse naštetu so metode, ki nam omogočajo, da nove rešitve in priložnosti najdemo v razmeroma kratkem času in ne potrebujemo pol leta, da se stvari premaknejo s točke A na točko B.

Da bi bili uspešni, uvajamo spremembe tudi na drugih področjih našega delovanja. Da bi čim bolj ustregli našemu kupcu, se moramo nenehno truditi vsi, od prvega do zadnjega. Prav vsak mora svoje delo opraviti odgovorno in kakovostno. Danes v Skazi piramido obračamo, kajti ne živimo več v svetu hierarhije, ampak v svetu povezovanja, v katerem šteje prav vsak del. Torej odgovornost nosi vsak zaposlen.